

YOSHLARNI KASBGA YO‘NALTIRISHNING DOLZARBLIGI

Isroilova Minura Abdumannopova

Andijon tuman 3 -son texnikumi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlarni kasbga yo‘naltirishning bugungi kundagi dolzarbligi, uning ta‘lim tizimidagi o‘rni hamda yoshlarning kelajakdagi kasbiy faoliyatini to‘g‘ri tanlashdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, kasb tanlash jarayoniga ta‘sir etuvchi omillar, zamonaviy mehnat bozori talablarining o‘zgarishi va yoshlarni kasbga yo‘naltirishning samarali usullari yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, yoshlarni kasbga to‘g‘ri yo‘naltirish ularning shaxsiy rivojlanishi, bandligini ta‘minlash va mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shishida muhim omil hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: yoshlar, kasbga yo‘naltirish, kasb tanlash, mehnat bozori, kasbiy kompetensiya, ta‘lim tizimi, kasbiy rivojlanish, bandlik, ijtimoiy taraqqiyot, zamonaviy kasblar.

Аннотация: В данной статье анализируется актуальность профориентации молодежи сегодня, ее роль в системе образования и важность для правильного выбора будущей профессиональной деятельности для молодых людей. Также рассматриваются факторы, влияющие на процесс выбора профессии, изменения требований современного рынка труда и эффективные методы профориентации молодежи. Результаты исследования показывают, что правильная профориентация молодежи является важным фактором обеспечения их личностного развития, трудоустройства и достойного вклада в социально-экономическое развитие страны.

Ключевые слова: молодежь, профориентация, выбор профессии, рынок труда, профессиональная компетентность, система образования,

профессиональное развитие, занятость, социальное развитие, современные профессии.

Abstract: This article analyzes the relevance of youth career guidance today, its role in the education system, and its importance in the correct choice of future professional activities for young people. It also covers the factors influencing the process of career choice, changes in the requirements of the modern labor market, and effective methods of career guidance for young people. The results of the study show that the correct career guidance of young people is an important factor in ensuring their personal development, employment, and a worthy contribution to the socio-economic development of the country.

Keywords: youth, career guidance, career choice, labor market, professional competence, education system, professional development, employment, social development, modern professions.

KIRISH

Bugungi globallashuv, raqamli transformatsiya va iqtisodiy munosabatlarning jadal rivojlanishi sharoitida yoshlarni kasbga yoʻnaltirish masalasi davlat siyosati va taʼlim tizimining ustuvor yoʻnalishlaridan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy mehnat bozori yuqori malakali, tashabbuskor, kreativ fikrlaydigan va yangi sharoitlarga tez moslasha oladigan mutaxassislarni talab etmoqda. Shu sababli yosh avlodni qiziqishlari, qobiliyatlari va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda kasbga yoʻnaltirish dolzarb pedagogik va ijtimoiy masalalardan biri hisoblanadi.

Yoshlarning kelajakdagi hayot yoʻli koʻp jihatdan ularning toʻgʻri kasb tanlashiga bogʻliq. Kasbni ongli ravishda tanlash nafaqat shaxsning moddiy farovonligini taʼminlaydi, balki uning jamiyatdagi oʻrnini belgilash, oʻz imkoniyatlarini roʻyobga chiqarish va kasbiy qoniqishga erishishida muhim omil boʻlib xizmat qiladi. Aksincha, notoʻgʻri tanlangan kasb qiziqishning pasayishi,

mehnat unumdorligining kamayishi va ijtimoiy moslashuv bilan bog‘liq muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan, yoshlarni kasbga yo‘naltirish tizimini takomillashtirish, ularda turli kasblar haqida to‘liq tasavvur hosil qilish va mehnat bozori talablariga mos kasbiy ko‘nikmalarni shakllantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqot sifat tadqiqot metodlariga asoslangan bo‘lib, unda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, kuzatish va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot davomida yoshlarni kasbga yo‘naltirishning nazariy asoslari, pedagogik imkoniyatlari hamda zamonaviy ta‘lim tizimida qo‘llanilayotgan amaliy yondashuvlar o‘rganildi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- yoshlarni kasbga yo‘naltirishga oid ilmiy-pedagogik manbalarni tahlil qilish;
- zamonaviy kasbga yo‘naltirish tizimlarining o‘ziga xos xususiyatlarini qiyosiy o‘rganish;
- ta‘lim muassasalarida amalga oshirilayotgan kasbiy yo‘naltirish faoliyatini kuzatish;
- mehnat bozori talablari va yoshlarning kasbiy qiziqishlari o‘rtasidagi bog‘liqlikni tahlil qilish;
- nazariy va amaliy natijalarni umumlashtirish.

Mazkur metodlar yoshlarni kasbga yo‘naltirishning ahamiyatini har tomonlama o‘rganish va muammoning ilmiy asoslangan yechimlarini aniqlash imkonini berdi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari yoshlarni kasbga yo‘naltirishning ta‘lim va jamiyat taraqqiyotidagi muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi.

- kasbga to‘g‘ri yo‘naltirilgan yoshlarning o‘qishga bo‘lgan motivatsiyasi ortadi;

- kasbiy qiziqish va qobiliyatlarni erta aniqlash samarali kasb tanlashga yordam beradi;
- mehnat bozori talablariga mos kasblarni tanlash bandlik darajasini oshiradi;
- kasbga yo‘naltirish yoshlarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi;
- kasbiy yo‘nalishdagi maslahat va tavsiyalar kelajakdagi kasbiy muvaffaqiyatga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi;
- ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish amaliy ko‘nikmalarni rivojlantiradi;
- kasbiy yo‘naltirish ishlari yoshlarning ijtimoiy moslashuvini ta’minlaydi;
- ongli ravishda tanlangan kasb mehnat unumdorligi va kasbiy qoniqishni oshiradi.

Natijalar yoshlarni kasbga yo‘naltirish mamlakatning inson kapitalini rivojlantirish va iqtisodiy taraqqiyotini ta’minlashning muhim omillaridan biri ekanligini tasdiqlaydi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, yoshlarni kasbga yo‘naltirish shaxsning kelajakdagi hayot yo‘lini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Kasb tanlash jarayonida yoshlarning individual qiziqishlari, qobiliyatlari, psixologik xususiyatlari va zamonaviy mehnat bozori talablari o‘rtasidagi uyg‘unlikni ta’minlash muhim ahamiyatga ega.

Bugungi kunda mehnat bozorida kasblarning tez sur’atlarda yangilanib borishi, yangi mutaxassisliklarning paydo bo‘lishi va ayrim an’anaviy kasblarga bo‘lgan ehtiyojning kamayishi yoshlarni kasbga yo‘naltirish tizimiga yangicha yondashuvlarni talab etmoqda. Shu sababli ta’lim muassasalarida kasbiy diagnostika, individual maslahatlar va amaliy mashg‘ulotlarga asoslangan kasbiy yo‘naltirish ishlarini tizimli ravishda tashkil etish zarur.

Shuningdek, kasbga yoʻnaltirish ishlari nafaqat taʼlim muassasalari, balki otalar, mahalla, ishlab chiqarish korxonalari va jamiyatning boshqa ijtimoiy institutlari bilan hamkorlikda amalga oshirilgandagina yuqori samaradorlikka erishish mumkin. Mazkur yondashuv yoshlarning ongli ravishda kasb tanlashi va oʻz salohiyatini toʻliq namoyon etishiga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, yoshlarni kasbga yoʻnaltirish bugungi kunda taʼlim tizimi va davlat siyosatining eng muhim ustuvor yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi. Globallashuv, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi, mehnat bozorida yangi kasblarning paydo boʻlishi va ayrim kasblarga boʻlgan talabning oʻzgarib borishi yoshlarni kasb tanlashga ongli va masʼuliyatli yondashishga undamoqda. Shu sababli oʻquvchilarda kasb tanlashga oid bilim, koʻnikma va kompetensiyalarni shakllantirish zamonaviy taʼlimning muhim vazifalaridan biri sifatida namoyon boʻlmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, yoshlarni qiziqishlari, qobiliyatlari, intilishlari va individual psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda kasbga yoʻnaltirish ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlarini sezilarli darajada oshiradi. Toʻgʻri tanlangan kasb yoshlarning mehnatga boʻlgan munosabatini ijobiy tomonga oʻzgartiradi, oʻziga boʻlgan ishonchini mustahkamlaydi, kasbiy qoniqishni taʼminlaydi hamda ularning jamiyat hayotidagi faolligini kuchaytiradi.

Shuningdek, kasbga yoʻnaltirish ishlari yoshlarning mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida malakali, tashabbuskor, kreativ va yangi bilimlarni tez oʻzlashtira oladigan mutaxassislarga boʻlgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, taʼlim muassasalarida kasbiy diagnostika, kasblar olami bilan tanishtirish, amaliy mashgʻulotlar va mutaxassislar bilan uchrashuvlarni muntazam tashkil etish

yoshlarning kasbiy o‘zini o‘zi belgilashiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Bundan tashqari, yoshlarni kasbga yo‘naltirish faqat ta’lim muassasalarining vazifasi emas, balki oila, mahalla, davlat va jamoat tashkilotlari, ishlab chiqarish korxonalari hamda ish beruvchilarning o‘zaro hamkorligini talab etadigan uzluksiz va ko‘p bosqichli jarayondir. Mazkur hamkorlik asosida tashkil etilgan kasbiy yo‘naltirish ishlari yoshlarning mehnat bozori ehtiyojlariga mos kasb tanlashi, o‘z salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarishi va jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, yoshlarni kasbga yo‘naltirish tizimini takomillashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish, ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasini mustahkamlash hamda individual yondashuv tamoyilini samarali qo‘llash orqali yoshlarning bandligini ta’minlash, inson kapitalini rivojlantirish va mamlakatning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga erishish mumkin. Shu bois, yoshlarni kasbga yo‘naltirish bo‘yicha ilmiy asoslangan, tizimli va uzluksiz faoliyatni yo‘lga qo‘yish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri bo‘lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. – Toshkent, 2022.
- 2.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O‘zbekiston yoshlari: statistik to‘plam. – Toshkent, 2023. – 148 b.
- 3.Musurmonova O. Oila ma’naviyati – milliy g‘urur. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019. – 224 b.
- 4.Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017. – 260 b.
- 5.Xodjayev B.X. Pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi. – Toshkent: Tafakkur

Bo'stoni, 2021. – 240 b.

6.Ishmuhamedov R.J., Yuldashev M. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Nihol, 2020. – 279 b.

7.G'ulomov S.S. Inson kapitalini rivojlantirish va zamonaviy ta'lim. – Toshkent: Fan, 2020. – 312 b.

8.Qurbanov Sh.E. Kasb-hunar ta'limi pedagogikasi. – Toshkent: Tafakkur, 2018. – 286 b.

9.Mavlonova R.A., To'rayeva O.T., Xoliqberdiyev K.M. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2018. – 512 b.